

Tåkelegging

Forfatter: Tina Søreide

- **Publiseringsdato: Jun 20, 2016 9:44 PM**
- **Sist oppdatert: Jun 20, 2016 9:44 PM**

Panama-avsløringer gjør det lett å bli tilfreds med forholdene her hjemme. Dessverre er kriminaliteten nærmere enn vi liker å tro.

De mange referansene til Panama-papers og Mossack Fonseca får oss lett til å tenke at det er Panama som er problemet. Men de som etterspør, legger til rette for, og tjener store penger på å tilby hemmelighold – er ikke i Panama. De er i Genève, London, Moskva eller Oslo og jobber som bankfolk, advokater eller konsulenter. De korruperte beslutningene som fører til at penger må skjules, kan skje hvor som helst.

Pengene som skal skjules kommer heller ikke til Panama. De beholdes i Genève, London, Moskva eller Oslo. Bedriftsregistreringene Mossack Fonseca sto for, ble ordnet på Seychellene.

Det Mossack Fonseca-type konsulenter tilbyr er tåkelegging. Pengene skjules for skattemyndigheter og etterforskere hjemme. Gjennom intrikate transaksjoner og eierskapsstrukturer – der kun et ledd av en lengre kjede holdes hemmelig – kan pengene ligge i ro, men likevel være beskyttet mot kontroll.

Sannsynligheten for lønnsomme kriminelle handlinger øker med muligheten for å holde forholdene skjult. Som del av løsningen må skatteparadisene selv slutte å tilby tåkelegging. For Panama skulle det være en smal sak siden tilbudet av finansielt hemmelighold bare er en liten del av landets bruttonasjonalprodukt (bnp). For andre stater – som Cayman-øyene og De britiske Jomfruøyer – utgjør slike tjenester en betydelig del av bnp. Jo mer de tjener på praksisen, desto vanskeligere er de å overtale.

Problemet løses imidlertid ikke med å angripe de klassiske skatteparadisene. Tilretteleggerne i Genève, London, Moskva eller Oslo finner stadig nye metoder, nye jurisdiksjoner, nye former for truster, bruk av tredjemenn, stråmenn, hvitvaskingsteknikker og så videre. Det er dette Panama-avsløringene egentlig handler om.

Avsløringene handler om en praksis som fører til reduksjon i statlige inntekter, økende inntektsforskjeller og skjult eierskap. Tjenestetilbyderne tilrettelegger for korrupsjon som igjen endrer politiske og byråkratiske beslutninger til fordel for dem som tilbyr bestikkelser; vekk fra hva som samfunnets beste. Bedrifter opplever urettferdige rammevilkår. Skatteskjevheter og rikdomsskjevheter endrer det norske samfunnet.

At Norge rangerer høyt på nesten alle good governance-indekser, betyr ikke at hemmeligholdsproblemet er under kontroll. Få saker i rettssystemet betyr

ikke at korrupsjon og skatteunndragelse ikke foregår. At nordmenn er blant dem med høyest tillit til sine politikere, hindrer ikke at svikt skjer også på det nivået.

For et par år siden ble Norge evaluert av Financial Action Task Force (FATF) – et internasjonalt samarbeid tilknyttet OECD. Konklusjonen var at vi har oppdaterte regler, men elendig håndheving. Justisdepartementet og Finansdepartementet snakker om forbedringer – inkludert tilsyn av mulige tilretteleggere, autorisasjonskrav og rapporteringsplikt.

Men så langt har vi ikke engang et eierskapsregister i Norge. Statsministeren kan være aksjonær i et selskap som mottar statsstøtte uten at vi vet om det. Det er vedtatt at et slikt register skal komme på plass, men vi vet ikke når. I mellomtiden kan utlendinger enkelt handle på vegne av nordmenn som dermed kan skjule sin identitet. Obligasjonseiere i Norge kan lett være anonyme.

Ifølge Tax Justice Network er vi verstingen i Skandinavia, og med svak politisk prioritering av Økokrims arbeid er det grunn til å mistenke at kontrollinstansene ikke vil få de musklene som trengs.

Løsninger handler imidlertid ikke bare om straffeprosess og kontroll. The Economist skrev nylig om hvordan ytringsfriheten svekkes i land over hele verden. Flere lands myndigheter blir mer autoritære. De som kritiserer myndighetene og deres allierte angripes i økende grad. I Norge har vi ytringsfrihet, men for at pressen, sivilsamfunnet og våre akademiske institusjoner skal kunne belyse saker og nødvendige tiltak, må vi ha god tilgang til informasjon om myndigheters beslutninger.

Panama-avsløringene burde kanskje motivere til evaluering av integritetsmekanismer her hjemme, så vel som forargelse over det som er galt utenlands?

Men selv gode tiltak vil utfordres av at mange typer skadelig praksis ikke er opplagt ulovlig. Det er utallige typer gråsonepraksis. Kriminelle hensikter mistenkes, men er umulig å bevise. De involverte hevder at det som ikke er forbudt, er greit.

Kontroller og strafferettssystemet kommer til kort. Vi klarer ikke å true folk til å opptre ærlig. Tiltak må også handle om holdninger.

Hvis ledere ser seg forpliktet til å utnytte gråsoner for å profittmaksimere, er det vanskelig å heve de moralske kostnadene forbundet med grå så vel som helsvart praksis. Vi bør derfor ikke applaudere rikdom som er skapt under et tåketeppe.

Tina Søreide, professor, Norges Handelshøyskole

Les også om:

Nye regler for medisinstudenter: [Nå fraråder han norske studenter å studere medisin i Polen](#) (+)

Tøff kamp om de lukrative offshorebetingelsene: [Kjemper mot godene i Nordsjøen \(+\)](#)

Finansmannen saksøkes av selskapet han var med å starte: [Warren saksøker Warren \(+\)](#)

[Brexit kortpromo ny](#)